

Werkboek bij

CoBrA 60

Knoeiers, Kladders, Verlakkers

Samenstelling: Lieke Fijen en Hester Stork

Museumregels over wat wel en niet mag

Wel	Alle kunstwerken bekijken, zo lang en zo vaak als je maar wilt Of alleen de kunstwerken bekijken die je mooi vindt
Niet	Rennen
Wel	Praten over wat je ziet en ervan vindt
Niet	Schreeuwen
Wel	Met je neus voor een kunstwerk staan
Niet	Met je neus of met je vingers aan het kunstwerk komen
Wel	Op de grond zitten
Niet	Andere bezoekers dwars zitten
Wel	In de museumzaal, op de grond, een tekening maken
Niet	Leunen of schrijven tegen de wanden
Wel	Kunstwerken niet mooi vinden
Niet	Een kunstwerk meenemen dat je mooi vindt

Dit boekje is voor jou.

Vul hier je naam in: .....

Door de spelletjes te doen en de vragen op te lossen leer je veel over CoBrA en over kunst.

Bij de spelletjes staat telkens een sterretje zodat je kan zien voor welke leeftijdsgroep dit spel geschikt is.

	4-6 jaar
	7-9 jaar
	10-12 jaar

Je mag de opdrachten natuurlijk ook allemaal proberen te maken!

Heel veel plezier!

Meer weten over CoBrA ?

Het Cobra Museum heeft een leuke splinternieuwe CoBrA website die speciaal voor kinderen is gemaakt.

Kijk dus gauw op: www.krskrscobra.nl

We zijn benieuwd wat je van de site vindt!

Email je mening naar: krskras@cobra.nl

Heb je nu geen computer bij de hand?

Dan kun je deze leerzame tekst lezen.

De cobra is een gevaarlijke slang

Waar denk je aan bij het woord CoBrA? Je zou kunnen denken aan de levensgevaarlijke cobraslang. Naar die gevaarlijke slang heeft een aantal kunstenaars, vlak na de Tweede Wereldoorlog, zich genoemd. Deze kunstenaars kwamen uit Denemarken, België en Nederland. De namen van de belangrijkste Nederlandse kunstenaars zijn: Karel Appel, Constant en Corneille. Als je de naam van CoBrA in drie stukken hakt, zie je CO van Copenhagen, Br van Brussel, A van Amsterdam. Het zijn de hoofdsteden van deze landen. De kunstenaars kozen de gevaarlijke cobraslang als symbool voor hun groep. Zij wilden net zo gevaarlijk zijn voor de maatschappij, als de slang voor mensen is. De CoBrA kunstenaars verzetten zich tegen de vastgeroeste opvattingen die mensen toen hadden over kunst.

De Tweede Wereldoorlog

Duitsland had Nederland in de Tweede Wereldoorlog helemaal in de greep. Toen de oorlog in 1945 was afgelopen werd er in Nederland een grote tentoonstelling georganiseerd met veel kunstwerken die in de oorlog waren gemaakt. Omdat de Nederlandse kunstenaars tijdens de oorlog niets van de vernieuwingen in de kunst in het buitenland wisten hadden ze traditionele kunstwerken gemaakt. Zij maakten landschappen en portretten van mensen die precies lijken op wat je in de werkelijkheid ziet. Toen de CoBrA kunstenaars dat zagen spraken ze af dat zij voortaan spontane kunst wilden maken. Ze wilden experimenteren met materialen, en tekenen, schilderen, beeldhouwen en schrijven wat er maar in hen op zou komen. Naast kindertekeningen vonden de kunstenaars primitieve kunst interessant; ook natuurvolken maken gebruik van eenvoudige vormen. De kunstenaars wilden samenwerken met kunstenaars uit andere landen die de kunst ook wilden bevrijden.

De eerste grote Cobratentoonstelling

In het Stedelijk Museum in Amsterdam vond in 1949 de eerste grote CoBrA tentoonstelling van de groep plaats. De tentoonstelling liep uit op een rel, want zulke kunst had men nog nooit gezien. Het leek meer op geklad en geklodder. Veel mensen vonden het op kindertekeningen lijken, maar dat was voor de kunstenaars een groot compliment.

Je herkent CoBrA kunstwerken vaak aan de fantasiewezens, dieren die ook half mens zijn. Vaak doen ze denken aan kindertekeningen en je ziet woordschilderijen. Aan de CoBrA groep deden niet alleen schilders mee, maar ook beeldhouwers en dichters. Vaak werkten de kunstenaars samen aan een kunstwerk.

Spel I Zoektocht

Je gaat de tentoonstelling verkennen door te speuren. Gebruik je ogen goed.

Hier zie je drie stukjes uit kunstwerken.

Schrijf op bij welk schilderij elk stukje hoort.

1. Dit is een stukje van het schilderij .....(schrijf de titel op)
van..... (schrijf de naam van de kunstenaar op)

2. Dit is een stukje van het schilderij .....(schrijf de titel op)
van ..... (schrijf de naam van de kunstenaar op)

3. Dit is een stukje van het schilderij .....(schrijf de titel op)
van ..... (schrijf de naam van de kunstenaar op)

Nog een opdracht!

Hier zie je nog een stukje uit een kunstwerk.
Gebruik nu je fantasie: verzin en maak het schilderij op je eigen manier af.

Spel 2 Met welk materiaal?

De CoBrA kunstenaars experimenteerden met allerlei materialen. Door deze opdracht leer je meer over materiaal. Je ontdekt welke invloed het materiaal heeft waarmee je werkt.

Zoek het kunstwerk (zie plattegrond, nr. 1)

Carl-Henning Pedersen

Helhesten (dat betekent: Hellepaard: paard uit de hel)

1941-1943

inkt op papier

Carl-Henning Pedersen was een Deense schilder en dichter die bij de CoBrA groep hoorde. Hij liet zich vaak inspireren door oude Scandinavische volkskunst, mythes en sprookjes. Met zijn fantasiedieren, goden en fabelachtige mensen is hij voor Cobra belangrijk geweest als inspirator.

Bedenk zelf een titel die volgens jou ook goed bij dit kunstwerk past.

Mijn titel is: .....

Met welk materiaal heeft Carl-Henning Pedersen deze tekening gemaakt?

Hij heeft de tekening gemaakt met: .....

Heb jij ook wel eens met dit materiaal gewerkt?

Streep door: ja / nee

Vond je het leuk om hiermee te tekenen?

Schrijf op waarom wel of niet: .....

.....

Wat valt je op aan het papier waarop de tekening is gemaakt?

.....

Wat vind jij van deze tekening?

.....

Tekenopdracht (voor thuis of in het kinderatelier)

Gebruik alleen zwarte waterverf en een penseel.

Teken een vlinder in een bloementuin.

Dit is best wel spannend, want je kunt niet gummen...

Spel 3 Zoek de kleur

Het schilderij van de kunstenaar William Gear met de titel: *Landschap waar de zon is ondergegaan* (*Paysage au soleil couché*) is opgebouwd uit allerlei kleurvlakjes (zie plattegrond, nr. 2).

Opdracht

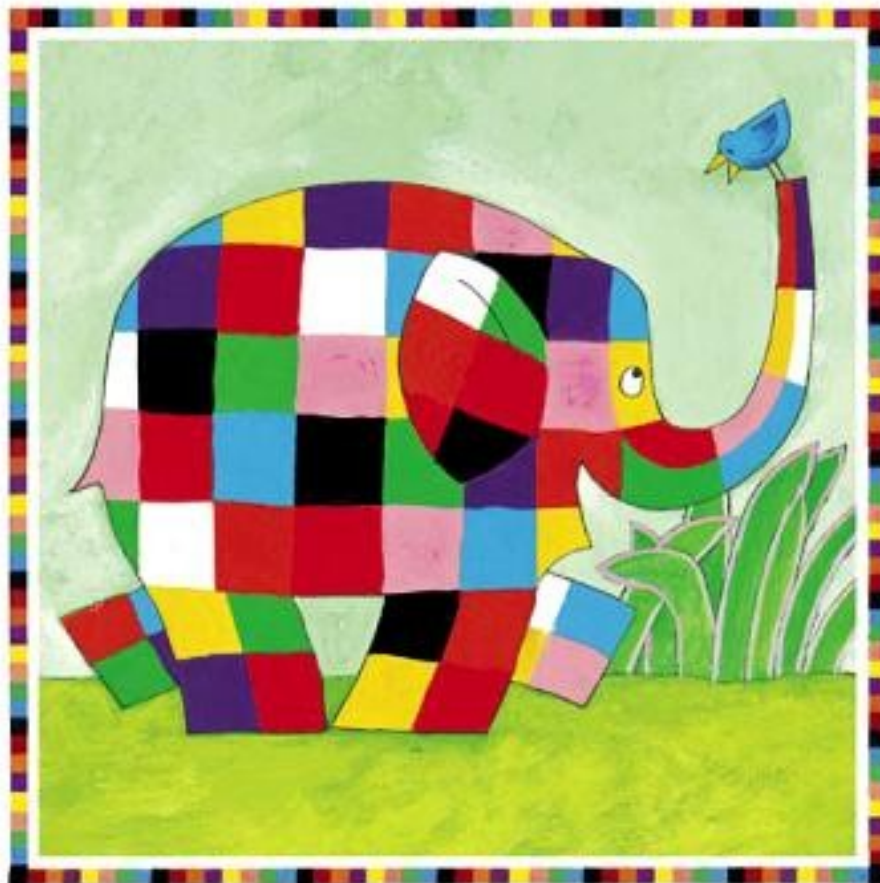
Wijs de kleuren aan die je kent. Welke kleuren vind je mooi en welke niet?
Misschien kan je zelf ook zo'n schilderij maken!

Als je goed naar het schilderij van William Gear kijkt kun je er ook een dier in herkennen.
Zie jij welk dier dat is?

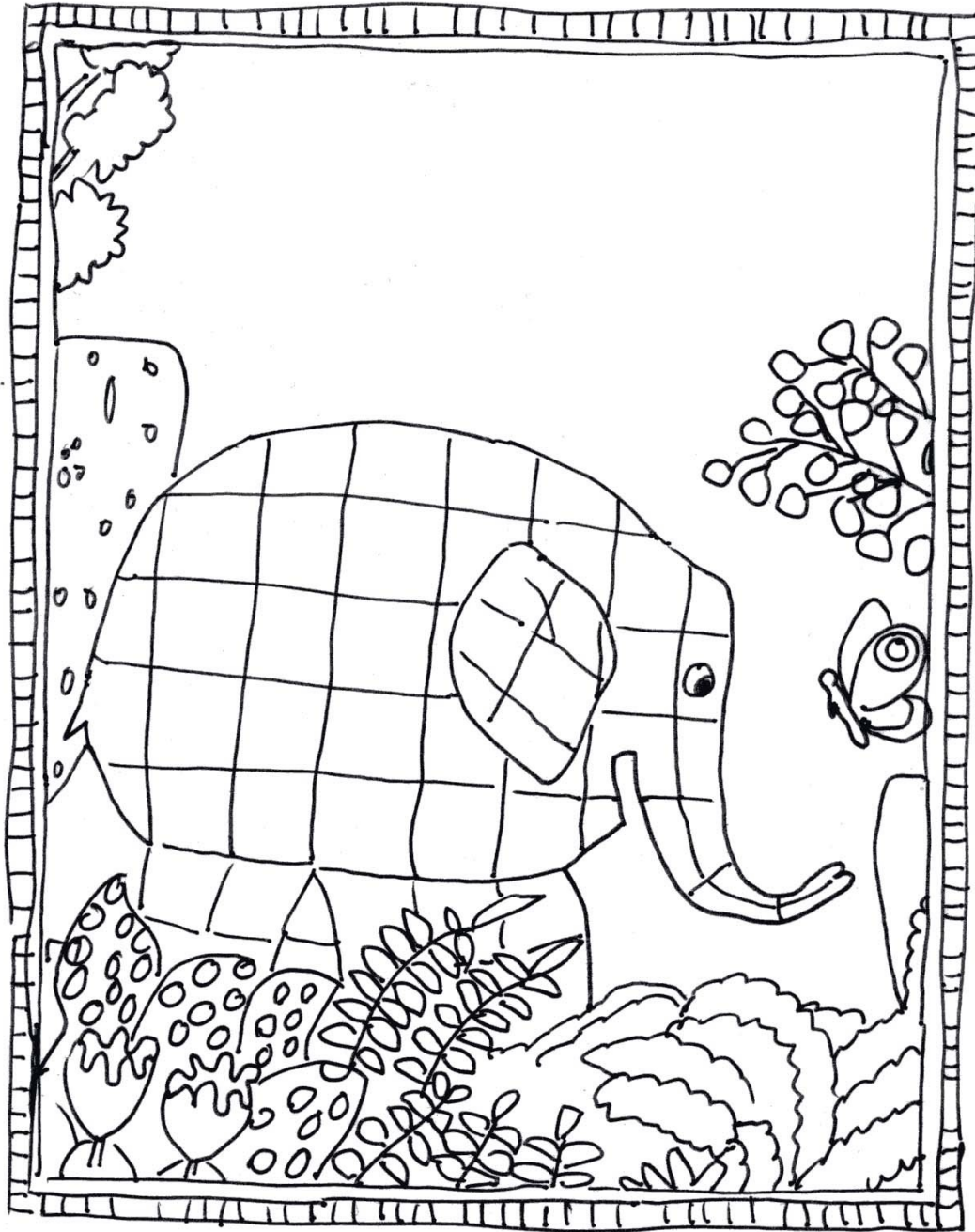
Ik zie een: .....

Opdracht

Hier zie je twee plaatjes van Elmer de olifant. Je kan het tweede plaatje helemaal op je eigen manier inkleuren, of je kan vierkantjes knippen uit gekleurd papier en deze opplakken.

David McKee Elmer and the Blue Bird

elmer ende vlinder

CoBrA kunstenaars maakten vaak kleurrijke werken en brachten de verf zonder te vermengen met water op het doek aan. Vooral de Nederlandse CoBrA kunstenaars lieten zich inspireren door kindertekeningen. Het is leuk om je eigen tekeningen te vergelijken met sommige schilderijen die op deze tentoonstelling hangen!

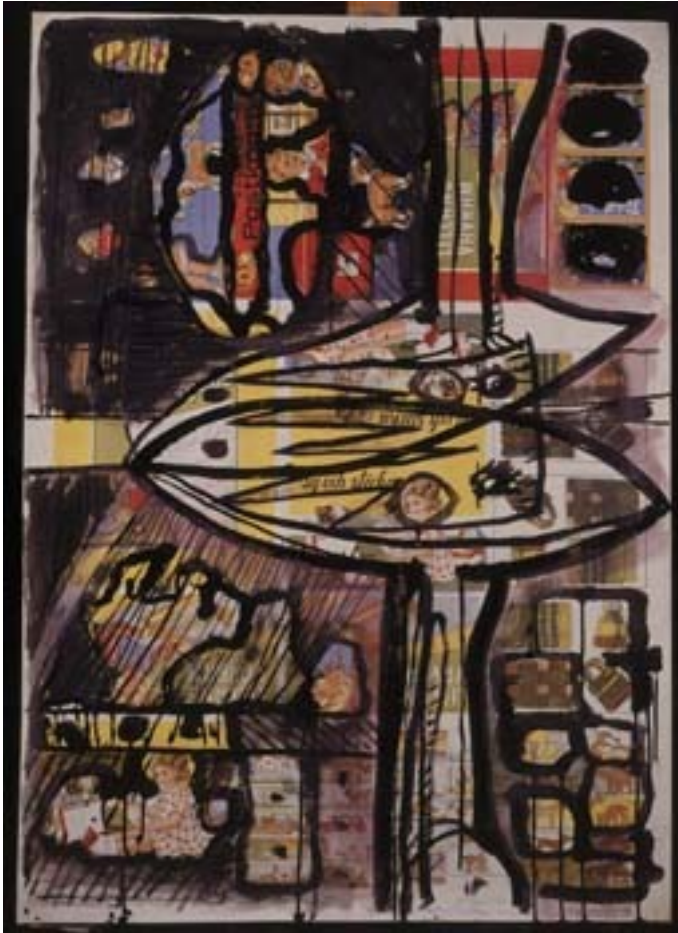
☆ en ☆ ☆ en ☆ ☆ ☆

Spel 4 Collage maken

Weet jij wat een collage is?

Het is erg leuk om een collage te maken. Sommige kunstenaars doen het ook.

Opdracht: Zoek dit kunstwerk op!

CO Hultén

Spel med demoner tusch (dat betekent: Spel met demonische inkt)

1950

collage en olieverf op papier

Bestudeer het goed.

Het kunstwerk is opgebouwd uit allerlei plaatjes en stukjes van afbeeldingen.

Ook heeft hij erin getekend.

Zo ontstond een nieuw kunstwerk en dat heeft hij een titel gegeven.

Schrijf hier op wat jou opvalt aan het kunstwerk.
Dat helpt als je thuis zelf een collage gaat maken.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Nu ga jij een collage maken!

Verzamel een paar kranten, tijdschriften, draagtasjes en pakpapier, dus waar interessante plaatjes op staan.

Verder heb je een leeg vel papier nodig, een schaar en lijm.
En wat nog meer? Heeeel veel fantasie.

Zoek nu in je verzamelde materiaal plaatjes die jou interesseren. Het kunnen ook stukjes van plaatjes zijn. Je kunt ze uitknippen of uitscheuren. Leg de plaatjes op een stapeltje. Zorg dat je genoeg plaatjes hebt waaruit je kunt kiezen.

Nu komt het leukste deel van de opdracht: Leg en schuif de plaatjes op het lege vel en zoek net zolang totdat je een grappige, interessante of poëtische combinatie hebt gevonden.
Je hoeft dus niet alle plaatjes die je uitgeknipt hebt te gebruiken.

Is je collage af? Geef er dan een titel aan.

Spel 5 Zoek de vogels

De CoBrA kunstenaars schilderen vaak vogels. Hoeveel vogels kun je vinden in de tentoonstelling?

Vul hieronder het aantal in:

Ik heb ... vogels geteld

Opdracht

Zoek het schilderij dat je hierboven ziet

Stephen Gilbert
Gevangen vogel
1944
olieverf op doek

Vraag:

Schrijf op wat jij in dit schilderij ziet.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Spel 6 *Vrijheidsschreeuw*

Dit beroemde schilderij van Karel Appel heet *Vrijheidsschreeuw* (zie plattegrond, nr. 3).

Je ziet een figuur met open mond en met grote ogen.

Maar wie schreeuwt er eigenlijk om vrijheid?

Is het een dier, een mens of heeft het wat van allebei?

Je ziet benen, maar ook klauwen.

Misschien zie jij er wel heel iets anders in dan iemand anders.

Opdracht

Teken het hoofd van deze vrijheidsschreeuw na.

Bedenk zelf hoe je de onderkant van het lijf wilt maken.

Wie doet de vrijheidsschreeuw?

Wat ga je tekenen? Teken je de onderkant van een mens, of van een mens-dier (zoals in het schilderij van Karel Appel).

Het is spannend om deze opdracht samen met je broer, zus, vriendje of vriendinnetje te doen en als je klaar bent de tekeningen te vergelijken.

Hou dus geheim wat jij tekent.

Karel Appel is een van de oprichters van de CoBrA groep. Dit schilderij bevat typische Cobra kenmerken; een ogenschijnlijk simpele vorm, sterke contourlijnen en felle kleuren.

Spel 7 Zoek de maker van de cobraslang

Op de ramen van de patio zijn foto's geplakt.

Op een raam vind je een tekening van een cobraslang. Dezelfde slang die op de voorkant van dit boekje staat. Op de foto op het raam staat wie deze slang heeft getekend.

De cobraslang is getekend door: .....

Spel 8 Gedicht schrijven

Ga naar de dichterskooi en zet een koptelefoon op. Het maakt niet uit welke. Je hoort verschillende fantasiegedichten.

Opdracht

Schrijf nu zelf een gedicht.

Het mag ook een kort verhaal zijn.

En het hoeft niet te rijmen.

Jouw verhaal of gedicht is ongeveer 10 regels lang.

Welk onderwerp kies je? Je kan bijvoorbeeld iets schrijven over een slang, een vogel of vrijheid. Of begin je gewoon en kijk je wel hoe je eindigt?

De idee en ontwerp van deze dichterskooi is gebaseerd op de dichterskooi zoals die te zien was tijdens de eerste roemruchte CoBrA tentoonstelling in 1949 in het Stedelijk Museum. Vanuit deze kooi droegen onder andere Jan Elburg, Lucebert en Bert Schierbeek hun werk voor. De schilders en dichters werkten nauw samen, kunstenaars schreven teksten en dichters tekenden. Tegenover de ingang van de dichterskooi zie je een foto van het origineel in 1949.

Mijn gedicht:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spel 9 Het masker

Opdracht

Zoek het masker dat Eugène Brands heeft gemaakt.

Eugène Brands werd van jongs af aan gefascineerd door primitieve culturen. In 1947 maakte hij een serie 'primitieve' maskers waarin hij de geheimzinnige oerkrachten van het universum wilde uitdrukken. Vanuit diezelfde belangstelling verzamelde hij authentieke volksmuziek en rituele voorwerpen. Uit een van de koptelefoons tegen de witte muur klinkt ook deze muziek.

Zoek nu naar twee foto's op de ramen waarop je Eugène Brands ziet met zijn maskers.

Beschrijf de foto's die je gevonden hebt

Op foto 1 zie ik

.....
.....
.....
.....
.....

Op foto 2 zie ik

.....
.....
.....
.....
.....

Opdracht

Teken een masker. Knip het uit. Maak gaten voor de ogen. Doe elastiekjes aan de zijkanten. Doe de elastiekjes om je oren. Eng hoor!

Spel 10 Wat is een portret?

Weet jij wat een portret is?

In de kunst zie je vaak een portret.

Dat kan een beeld zijn van een gezicht, een foto of een schilderij.

Opdracht

Zoek in deze tentoonstelling naar portretten (zie plattegrond, nr. 4 en 5)

1) Asger Jorn

Kinerserpigen (dat betekent: Het Chinese meisje)

1940

olieverf op doek

2) Eugène Brands

Droomwereld van het kind

1952

olieverf op papier

Wie uit jouw omgeving vind jij interessant om te portretteren?

Maak een portret van iemand die je zelf uitkiest (bijvoorbeeld je vader, moeder, vriendje of oma).

Maak het portret op de manier zoals de CoBrA kunstenaar heeft gedaan.

Denk goed na over de volgende vragen: met welke materialen ga je werken?

Welke kleuren kies je uit?

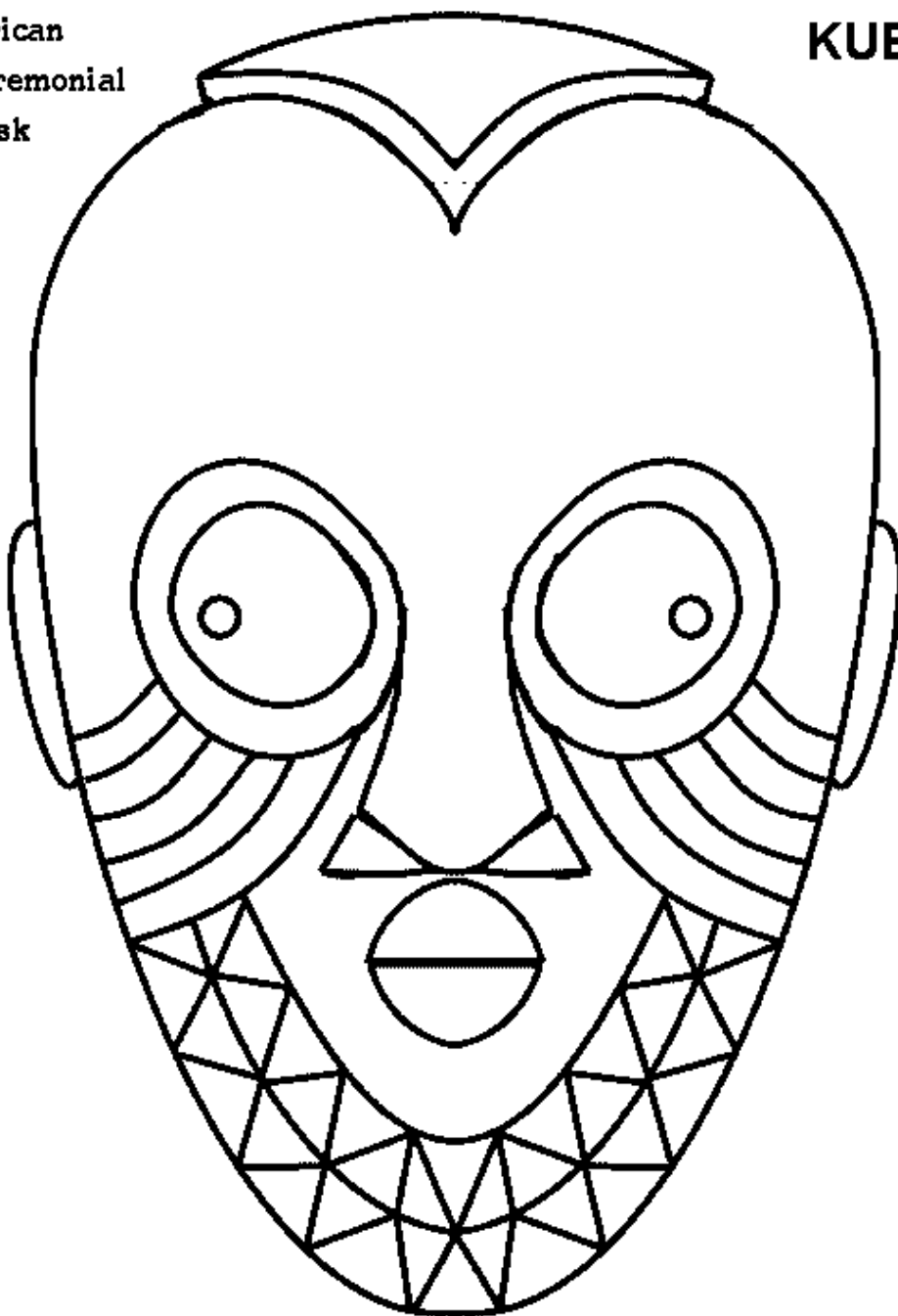
Spel 11 Kleurplaat

Je kunt dit Afrikaanse masker inkleuren.

Door verschillende materialen te gebruiken zoals karton, stof, touw of veertjes, maak je het masker extra leuk!

**African
Ceremonial
Mask**

KUBA

Plattegrond

